

Kunta-alan energiatehokkuussopimus

1 Sopimusosapuolet

Tämän sopimuksen osapuolina ovat työ- ja elinkeinoministeriö (jäljempänä Ministeriö), Energiavirasto ja Kuntaliitto.

Kaupunki, kunta tai kuntayhtymä (jäljempänä Liittyjä) liittyy Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen kohdassa 5.3 kuvatulla tavalla.

2 Lähtökohdat ja perusteet

Energiansäästöä ja energiatehokkuutta on edistetty valtion ja kunta-alan välisillä sopimuksilla jo 1990-luvulta lähtien. Sopimustoiminta on ollut keskeinen ja kustannustehokas keino energiapolitiikan toimeenpanossa. Sopimus jatkaa keskeytyksettä energiatehokkuussopimustoimintaa vuoden 2016 lopussa päättyvän sopimuskauden jälkeen.

Ministeriö toteuttaa energiatehokkuussopimustoiminnalla hallituksen energiapolitiikkaa, jossa energiansäästöllä ja energiatehokkuuden parantamisella on keskeinen sija. Sopimusosapuolet pitävät vapaaehtoista sopimusmenettelyä toimivana ja tuloksellisena energiapolitiikan toimeenpanokeinona ja pyrkivät edistämään sopimukseen kuuluvien toimenpiteiden toteuttamista siten, että sopimus on vaikuttavuudeltaan normeihin verrattavissa oleva ja toteutukseltaan joustava energiansäästökeino.

Energiatehokkuussopimustoiminta on keskeisessä asemassa energiatehokkuusdirektiivin (2012/27/EU) 7 artiklan sitovan kansallisen energiatehokkuustavoitteen saavuttamisessa. Sillä on myös tärkeä rooli energiatehokkuusdirektiivin 3 artiklan ohjeellisen kansallisen energiatehokkuustavoitteen saavuttamisessa. Suomen energiatehokkuusdirektiivin 7 artiklan mukainen sitova kumulatiivinen energiansäästötavoite kaudella 2014–2020 on 49 TWh_{kum} ja 3 artiklan mukainen ohjeellinen energiatehokkuustavoite vuonna 2020 on loppuenergiakulutuksen absoluuttinen taso 310 TWh ja sitä vastaava primäärienergiakulutuksen taso 417 TWh.

Kunta-alan energiatehokkuussopimustoiminta tukee myös useiden muiden energiatehokkuusdirektiivissä asetettujen velvoitteiden toimeenpanoa, jotka koskevat mm. rakennusten energiatehokkuutta (4 ja 5 artiklat), julkisten hankintojen energiatehokkuutta (6 ja 19 artiklat), energiakatselmuksia (8 artikla), viestintää (12 ja 17 artiklat) sekä energiantuotantoa ja jakelua (14 ja 15 artiklat).

Sopimuksella pyritään ensisijaisesti energiatehokkuuden parantamiseen, mutta siihen sisältyy myös uusiutuvan energian edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön lisääminen edistävät samoja energia- ja ilmastopoliittisia tavoitteita ja edistämistoiminnassa voidaan käyttää osittain samoja keinoja. Siksi on perusteltua soveltuvin osin tarkastella kumpaakin osa-aluetta yhdessä.

Sopimus tukee olennaisesti myös muuta kunta-alalla tehtävää ilmastotyötä.

3 Määritelmät

Liittyjä

Tässä Kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa Liittyjällä tarkoitetaan kuntaa, kaupunkia ja kuntayhtymää.

Sopimusosapuoli

Tässä sopimuksessa sopimusosapuolella tarkoitetaan Ministeriötä, Energiavirastoa ja Kuntaliittoa.

Energiansäästö ja energiatehokkuus

Tässä sopimuksessa energiansäästöllä tarkoitetaan aktiivisin toimenpitein aikaan saatua energiatehokkuustoimenpiteen kohteena olevan energian loppukulutuksen vähentämistä nykytasosta sekä tulevan loppukulutuksen vähentämistä¹ verrattuna siihen energiamäärään, joka toteutuisi ilman aktiivisia toimenpiteitä. Säästetty energia (kWh/a) määritetään mittaamalla tai laskennallisesti arvioimalla energiatehokkuustoimenpiteen kohteena oleva kulutus ennen toimenpiteen toteuttamista ja sen jälkeen siten, että energiankulutukseen vaikuttavat ulkoiset olosuhteet vakioidaan. Vastaavasti energiankäytön tehokkuuden parantamisella tarkoitetaan niiden toimenpiteiden toteuttamista, joilla tietyn tuotteen tai palvelun tuottamiseen tarvittavaa energiamäärää pienennetään. Energiategokkuustoimenpiteet voivat olla teknisiä tai liittyä energiaa kuluttavien laitteiden käyttöön, toimintatapoihin, toimintaympäristöön tai käyttäytymiseen. Toteutetut energiansäästötoimet lähtökohtaisesti parantavat aina energiatehokkuutta.

Uusiutuva energia

Tässä Kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa uusiutuvista lähteistä peräisin olevalla energialla tarkoitetaan uusiutuvasta biomassasta, biokaasusta, vesivoimasta tai auringosta, tuulesta, jätepolttoaineen biohajoavasta osasta, kestävästi tuotetuista bionesteistä sekä maaperän, vesistön, ilman tai jäteveden lämpösisällöstä saatavaa energiaa.

4 Sopimuksen kohderyhmä ja rajaukset

4.1 Sopimuksen kohderyhmä ja siihen liitettävä energiankäyttö

Tämä sopimus koskee kaikkea Liittyjän hallinnassa olevaa energiankäyttöä siltä osin, kun siihen liittyvät energiatehokkuustoimet ovat yksiselitteisesti Liittyjän päätäntävällässä: omistetut, vuokratut ja vuokralle annetut rakennukset, katu- ja muu ulkovalaistus, vesi- ja jätehuolto, sekä joukkoliikenne, omat kuljetukset ja työkooneet. Edellä olevasta poiketen energian tuotannon, siirron ja jakelun sekä asuinrakennusten energiankäyttö liitetään ensisijaisesti niille tarkoitettuihin elinkeinoelämän tai kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksiin. Liittyjä huolehtii, että energiankäyttö liitetään ainoastaan yhteen energiatehokkuussopimukseen. Kohderyhmiä ja sopimukseen liitettävää energiankäyttöä koskevat rajaukset ja mahdolliset poikkeukset esitetään tarkemmin seuraavassa kohdassa 4.2.

4.2 Sopimukseen liitettävän energiankäytön ja toimintojen rajaukset ja poikkeukset

Muihin energiatehokkuussopimuksiin liitettävä energiankäyttö ja toiminta

4.2.1 Energian tuotanto, siirto ja jakelu

Tämän Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen ulkopuolella on Liittyjän kokonaan tai osittain omistama energian tuotanto, siirto ja jakelu tai vastaavat toiminnot. Liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan, että nämä toiminnot liittyvät niitä koskeviin Elinkeinoelämän energiatehokkuussopimuksen energiantuotantoa ja/tai energiapalveluja koskeviin toimenpideohjelmiin.

Jos Liittyjän omistuksessa tai osaomistuksessa olevan energian tuotannon, siirron ja jakelun energiankäyttö ja toiminta on niin pienimuotoista, että niiden liittäminen erikseen elinkeinoelämän energiatehokkuussopimukseen ei olisi tarkoituksenmukaista, Liittyjä voi liittää näiden energiankäytön ja toiminnot tähän sopimukseen.

¹ Esim. ecodesign-tasoa parempien laitteiden hankinta tai määräästasoa parempi uudisrakentaminen

4.2.2 Vuokra-asunnot, vuokra-asuntoyhtiöt ja asumisoikeusyhtiöt

Vuokra-asuntoyhtiöt ja asumisoikeusyhtiöt liittyvät ensisijaisesti kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjä koskevaan toimenpideohjelmaan.

Liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että Liittyjän osittain tai kokonaan omistamat vuokra-asuntoyhtiöt ja asumisoikeusyhtiöt liittyvät niitä koskevaan Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksen vuokra-asuntoyhteisöjä koskevaan toimenpideohjelmaan (VAETS).

Jos kuitenkin tämä palvelutoiminto on pienimuotoista (alle 500 asuntoa), Liittyjä voi liittää sen energiankäytön ja toiminnon tähän sopimukseen.

4.2.3 Kuntapalveluja tuottavat yhtiöt tai liikelaitokset

Liittyjä sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että sen omistamat tai osaomistamat kuntapalveluja tuottavat yhtiöt tai liikelaitokset liittyvät Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen silloin, kun ne eivät ole liittyneet tai liity Elinkeinoelämän tai Kiinteistöalan energiatehokkuussopimuksiin.

Usean sopimuskunnan omistuksessa olevat yhtiöt tai liikelaitokset

Liittyjä arvioi sopimukseen liittyessään useamman sopimuskunnan omistuksessa olevien toimintojen (esim. jäte- ja vesihuoltoyhtiöt, satamat, ruokapalvelut, työterveys ja muut vastaavat) liittämistä sopimukseen tapauskohtaisesti. Yhtiö tai liikelaitos voi liittyä vain yhteen sopimukseen.

Ostetut palvelut ja hankinnat

Tämä sopimus koskee ostettuja palveluita vain hankintamenettelyjen soveltamisen kautta (kohta 6.3 ja 6.4).

4.3 Muuhun kuin kunnan omaan energiankäyttöön kohdistuvien kunnan toteuttamien toimenpiteiden energiansäästö

Kolmansien osapuolien energiansäästö, joka on seurausta Kunnan toteuttamista energiatehokkuustoimenpiteistä, mutta ei koske Kunnan omaa energiankäyttöä, voidaan, ellei säästö kuulu muun energiatehokkuussopimusalan piiriin, raportoida kunnan energiansäästönä. Tällöin edellä mainittu kolmansien osapuolien energiansäästö voidaan laskea mukaan seurattaessa Kunnan tämän sopimuksen mukaisen energiansäästötavoitteen saavuttamista.

Kolmansien osapuolien energiansäästöllä tarkoitetaan esimerkiksi kunnan rakennusvalvonnan toimenpiteitä liittyen pientalojen rakentamiseen energiatehokkuudeltaan voimassa olevaa määräystäsoa paremmiksi. Liittyjän tavoitteen seurantaan sisällytettävästä energiansäästöstä voi enintään 50 prosenttia olla kolmansien osapuolien energiansäästöä.

5 Sopimuskausi, sopimuksen tavoitteet, sopimukseen liittyminen sekä liittyjän tavoitteet ja tavoitteen saavuttamisen seuranta

5.1 Sopimuskausi ja sopimusjaksot

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen sopimuskausi 2017–2025 kattaa kaksi jaksoa: sopimusjakso 2017–2020 (4 vuotta) ja sopimusjakso 2021–2025 (5 vuotta), yhteensä 9 vuotta.

5.2 Sopimuksen tavoitteet

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on osaltaan varmistaa, että niin kansallisesti asetetut kuin energiatehokkuusdirektiivin mukaiset energiansäästötavoitteet saavutetaan energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanokaudella 2014–2020. Energiategohokkuussopimuksen tavoitteena on myös kansallisella tasolla

merkittävästi vaikuttaa EU:n vuoden 2030 energiatehokkuustavoitteen saavuttamiseen. Kunta-alan energiatehokkuussopimustoiminta tukee myös useiden muiden energiatehokkuusdirektiivissä asetettujen velvoitteiden toimeenpanoa.

Tavoitteena on saada mahdollisimman suuri osa kuntien, kaupunkien ja kuntayhtymien omasta ja niiden hallinnassa olevasta energiankäytöstä energiatehokkuussopimustoiminnan piiriin. Asukasluvulla mitattuna kattavuustavoite on 1.1.2017 vähintään 50 prosenttia ja 31.12.2018 mennessä vähintään 75 prosenttia.

Lisäksi sopimuksen tavoitteena on, että julkinen sektori toimii esimerkkinä energiatehokkuuden ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistämässä levittämällä asukkaalle ja alueen toimijoille aktiivisesti tietoa energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian käyttöön liittyvistä mahdollisuuksista sekä niiden tuloksista. Näin myötävaikutetaan myös Suomen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen.

5.3 Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen liittyminen

Liittyjä allekirjoittaa liittyjäkohtaisen energiatehokkuussopimuksen, johon kiinteänä osana kuuluvat tämä Kunta-alan energiatehokkuussopimus sekä liittymistiedot.

Liittyjä liitetään Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen, kun Energiavirasto on tarkistanut liittyjäkohtaiset liittymistiedot ja Liittyjän energiatehokkuussopimus on allekirjoitettu. Liittyjän sopimus on voimassa 31.12.2025 saakka.

Allekirjoitustilaisuudessa syksyllä 2016 Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen liitettävien Liittyjien energiatehokkuussopimuksen allekirjoittajina ovat Liittyjä ja työ- ja elinkeinoministeriö. Allekirjoitustilaisuuden jälkeen liittyttäessä liittyjäkohtaisen energiatehokkuussopimuksen allekirjoittavat Liittyjä ja Energiavirasto.

5.4 Liittyjän tavoitteet

Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen Liittyjä asettaa liittyessään lähtökohtaisesti vähintään 7,5 prosentin ohjeellisen energiansäästötavoitteen sopimuskaudelle 2017–2025 ja välitavoitteen 4 prosenttia vuodelle 2020.

Liittyjä, joka on ollut mukana tätä sopimusta edeltävällä sopimuskaudella (2008–2016), ja haluaa hyödyntää vuosina 2014–2016 toteuttamiaan energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään raportoituja säästöjä, asettaa vähintään 10,5 prosentin ohjeellisen energiansäästötavoitteen kaudelle 2014–2025 ja välitavoitteen 7 prosenttia vuodelle 2020.

Liittyjän energiatehokkuussopimuksen liittymistiedoissa esitetään Liittyjän ohjeellinen energiansäästötavoite energian loppukäytön määränä (MWh) vuosina 2020 ja 2025. Tavoite lasketaan kohdan 4 mukaisesti määrittäystä energiamäärästä. Laskennassa käytetään viimeisimmän käytettävissä olevan kalenterivuoden tietoja.

Vuosille 2020 ja 2025 asetettavia ohjeellisia energiansäästötavoitteita (MWh) voidaan Liittyjän kirjallisen esityksen perusteella sopimuskaudella tarkistaa kohdassa 8 mainitulla Energiaviraston päätöksellä, mikäli sopimuksen voimassaolon aikana tapahtuneista rakenteellisista tai omistuksellisista muutoksista johtuen Liittyjän sopimuksen piirissä oleva energiankäyttö muuttuu olennaisesti liittymistilanteesta.

Kunnan sopimuksen toimeenpanoon liittyvät tavoitteet, toimenpiteet ja velvoitteet on kuvattu kohdassa 6.

5.5 Liittyjän asettaman energiansäästötavoitteen saavuttamisen seuranta

Ohjeellisen energiansäästötavoitteen saavuttamista tarkastellaan ensimmäisen ja toisen sopimusjakson (kohdassa 5.1) lopussa (2020 ja 2025) energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään raportoitujen energiansäästötoimenpiteiden säästövaikutuksen perusteella.

Raportoitujen säästöjen pitää olla toteutettu sillä kaudella², jolle Liittyjä on tavoitteensa edellisen kohdan mukaisesti asettanut. Tavoitteen seurantaan hyväksyttävän energiansäästövaikutuksen tulee olla voimassa tarkasteluvuonna (2020 ja 2025). Energiansäästötoimenpiteiden on lähtökohtaisesti kohdistuttava Liittyjän sopimuksen mukaisessa tavoitteenlaskennassa mukana olevaan energiankäyttöön. Edellä olevasta on poikkeuksena kohdassa 4.3 mainittu kolmannen osapuolen energiansäästö.

Liittyjän energiankulutuksen ei edellytetä tavoitevuosina 2020 ja 2025 olevan sopimukseen liitettyä lähtötilannetta alhaisempi.

Liittyjän tavoitteen saavuttamisen seurantaan käytettävien sopimusten seurantajärjestelmään raportoitavien energiatehokkuustoimenpiteiden säästövaikutus arvioidaan useimmiten laskennallisesti. Yleisiä ohjeita toimenpiteiden säästöjenlaskentaan ja niiden dokumentointiin löytyy sopimustoiminnan www-sivuilta löytyvästä dokumentista [Energiansäästötoimenpiteet energiansäästösopimuksissa – Säästölaskennan yleisiä pelisääntöjä](#).

6 Liittyjän toimenpiteet ja veloitteet

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteena on sisällyttää energiatehokkuuden jatkuva parantaminen ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistäminen osaksi Liittyjän käytössä olevia tai käyttöön otettavia strategioita, johtamisjärjestelmiä ja toimintasuunnitelmia.

Liittyjä sitoutuu energiatehokkuuden jatkuvaan parantamiseen sekä muihin tässä kohdassa esitettyihin toimenpiteisiin, kun se on teknisesti sekä terveys-, turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen taloudellista ja mahdollista (kohdat 6.1–6.10). Energiatehokkuuden jatkuva parantaminen edellyttää johdon sitoutumista ja sopimuksen mukaisen toiminnan hyvää organisointia sekä toimenpiteiden suunnittelua ja toteuttamista.

Liittyjä raportoi vuosittain huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden energiankäytöstä, energiansäästötoimenpiteistä ja niiden säästövaikutuksista sekä muista tämän kohdan 6 mukaisista toimenpiteistä energiatehokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään (kohta 6.11).

6.1 Sopimuksen mukaisen toiminnan organisointi

Tavoitteena on liittää energiatehokkuus, energiansäästö ja pyrkimys uusiutuvan energian osuuden lisäämiseen tarkoituksenmukaisella tavalla osaksi Liittyjän toimintaa ja käytössä olevia tai käyttöön otettavia johtamisjärjestelmiä. Liittyjä nimeää, sopimustoiminnan toimeenpanon vastuuorganisaation, tarvittaessa hallintokunta- tai toimintayksikkökohtaisine vastuuhenkilöineen.

Sopimuksen vastuuhenkilö

Päättyessään sopimustoimintaan liittymisestä Liittyjä samalla vastuuttaa sopimustoiminnan toimeenpanon ja nimeää liittyyessään sopimuksen vastuuhenkilön. Sopimuksen vastuuhenkilö huolehtii, että sopimuksen toimeenpano ja tehtävät organisoidaan ja resursoidaan, jotta sopimuksen toimeenpanon mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen ja asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista.

Sopimuksen yhdyshenkilö

Liittyjä nimeää sopimukseen liittyyessään sopimuksen yhdyshenkilön joka toimii yhteyshenkilönä sopimusosapuoliin, Motivaan ja Liittyjän omassa organisaatiossa.

² 2017–2025 tai 2014–2025

Liittyjä voi lisäksi halutessaan nimetä erikseen raportointivastuuhenkilön/-henkilöitä, hoitamaan Liittyjän vuosiraportointia raportointiyksiköittäin siten, kun Liittyjä sopimukseen liittyessään ne määrittää³. Raportointiin liittyvä yhteydenpito tapahtuu tällöin ensisijaisesti raportointivastuuhenkilön/-öiden kanssa. Mikäli raportointivastuuhenkilöitä ei nimetä, toimii sopimuksen yhdyshenkilö myös raportointivastuuhenkilönä.⁴

6.2 Toimintasuunnitelma

Liittyjä laatii sopimuksen toimeenpanon mukaisen toimintasuunnitelman tai päivittää olemassa olevan. Toimintasuunnitelma hyväksytetään Liittyjän vastuullisessa toimielimessä ja se toimitetaan viimeistään vuoden kuluessa sopimukseen liittymisestä Motivaan.

Toimintasuunnitelmassa esitetään Liittyjän sopimuksen mukaisen toimeenpanon organisointi. Energiategokkuussopimuksen toimeenpanon on tarkoitus sisältyä Liittyjän jatkuviin toimintoihin ja ohjelmiin eikä sen tulisi olla erillinen Liittyjän muista toiminnoista. Toimintasuunnitelma voi esimerkiksi olla lyhyt kuvaus siitä, miten keskeiset energiategokkuuden parantamiseen ja uusituvan energian käytön lisäämiseen tähtäävät sopimus-toiminnan velvoitteet on otettu huomioon ja liitetty Liittyjän strategiaan, energia- ja ilmasto-ohjelmiin tai käytössä oleviin johtamis- tai laatujärjestelmiin. Toimintasuunnitelman laadinnassa Liittyjä pyrkii huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kuntalaisten tarpeet ja näkemykset.

Liittyjä pitää toimintasuunnitelman ajan tasalla ja päivittää sen tarvittaessa.

6.3 Energiategokkuus julkisissa hankinnoissa

Tavoitteena on saada energiategokkuus yhdeksi kriteeriksi kaikkiin niihin julkisiin hankintoihin, joissa energiategokkaamman laitteen, järjestelmän tai hankintakokonaisuuden valinta johtaa kokonaistaloudellisesti edullisempaan lopputulokseen.

Energiategokkuuden kannalta merkittävien hankintojen kilpailutusvaiheessa Liittyjä edellyttää aina, kun se on tarkoituksenmukaista, palveluntarjoajilta hankintakokonaisuudesta, laitteesta tai järjestelmästä riittävät energiategokkuustiedot (energiankulutus MWh/a), joko vähimmäisvaatimuksena tai vertailukriteerinä. Energiategokkaan hankinnan säästövaikutus on tämän avulla mahdollista laskennallisesti arvioida ja raportoida säästötoimenpiteenä energiategokkuussopimusten seurantajärjestelmään.

Liittyjän toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Liittyjä sisällyttää Ministeriön julkaiseman ohjeen ”Energiategokkuus julkisissa hankinnoissa” tarkoituksenmukaisessa laajuudessa osaksi Liittyjän omaa hankintaohjeistusta.
- Liittyjä ohjeistaa sekä kouluttaa hankintoja tekevän henkilöstön energiategokkuuden huomioon ottamiseksi hankintamenettelyissä.

6.4 Energiategokkuuden huomioon ottaminen suunnittelun ohjauksessa

Tavoitteena on, että uudis- ja korjausrakentamiseen liittyvässä päätöksenteossa otetaan huomioon toteutusvaihtoehtojen energiategokkuus ja elinkaarikustannukset yhtenä valintakriteerinä.

Liittyjän toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Liittyjä kehittää rakennusten suunnittelun ohjausta ja ohjeistaa uudisrakennus- ja korjausrakennuskohteittensa suunnittelun ja rakentamisen valvonnan niin, että tekniset ja järjestelmävalinnat perustuvat mahdollisimman suuressa määrin elinkaarietäällisyyteen ja energiategokkuuteen.

³ Liittyjä voi esimerkiksi raportoida kaikki kunnan omistamat yhtiöt erikseen kunnan muusta toiminnasta. Raportointi-yksiköistä sovitaan pääsääntöisesti liittymisvaiheessa Motivan kanssa.

⁴ Raportointivastuuhenkilön lisäksi voidaan Liittyjän tarpeiden mukaisesti nimetä erikseen myös rakennusten energi-ankulutuksen seurantatietojen vastuuhenkilö, jolle osoitetaan ko. tietoja koskevat mahdolliset kysymykset.

- Liittyjä edellyttää uudisrakennus- ja korjausrakennuskohteittensa suunnittelijoilta eri toteutusvaihtoehtojen energiatehokkuusvaikutusten esittämistä sekä varaa näille tähän työhön riittävät resurssit ja riittävän ajan aina kun mahdollista.
- Liittyjä painottaa uudisrakennus- ja korjausrakennuskohteiden suunnittelijoita kilpailuttaessaan energiatehokkuusasiantuntemusta ja kokemusta kustannusten ohella.

Näiden lisäksi Liittyjä pyrkii edistämään kaavoitus- ja liikennesuunnittelulla yhdyskuntarakenteen energiatehokkuutta.

6.5 Energiakatselmusten ja niissä havaittujen energiansäästötoimien toteuttaminen

Tavoitteena on kaikkea energiankäyttöä koskevien kokonaisvaltaisten energiakatselmusten suunnitelmallinen toteuttaminen rakennusten sekä muun toiminnan taloudellisesti kannattavien energiansäästömahdollisuuksien selvittämiseksi.

Liittyjän toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Liittyjä suunnittelee energiakatselmustoiminnan järjestelmällisen toteutuksen, jossa otetaan huomioon olemassa olevien kohteiden energiakatselmusten tai seurantakatselmusten ja uusien kohteiden energiakatselmusten (käyttöönottokatselmusten) tarve ja liittää suunnitelman osaksi tämän sopimuksen mukaista toimintasuunnitelmaa.
- Liittyjä varmistuu uusissa ja peruskorjatuissa kohteissa valittujen ratkaisujen energiatehokkuudesta ja energiatehokkaasta käytöstä niiden takuukauden aikana esimerkiksi energiakatselmuksin sekä käyttöohjein ja -opastuksin.
- Liittyjä kartoittaa energiansäästömahdollisuudet myös muun kuin rakennusten energiankäytön osalta (kuten esim. ulkovalaistus, vesihuolto, kuljetukset) keskittyen niihin Liittyjän toiminnan osaluaisiin, joiden energiankäyttö on merkittävää tai energiansäästön potentiaali arvioidaan merkittäväksi.
- Liittyjä toteuttaa ne energiakatselmuksissa tai muuten todetut energiatehokkuustoimenpiteet, jotka ovat tarkoituksenmukaisia ja kustannustehokkaita ja huolehtii siitä, että toimenpiteet ja niihin liittyvät tiedot raportoidaan energiatehokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään sen edellyttämässä laajuudessa.

Seurantakatselmuksia suositellaan tehtäväksi kohteissa, joissa aiemmin toteutetun energiakatselmuksen tiedot ja tulokset ja energiatekniset ratkaisut ovat vanhentuneet tai joissa energiankulutuksen ja energiatehokkuuden seurannan perusteella todetaan erityinen tarve katselmoinnille hyvän energiatehokkuuden varmistamiseksi tai sen tehostamiseksi.

Käyttöönottovaiheessa tehtävää energiakatselmusta (käyttöönottokatselmus) suositellaan kaikissa pinta-alaltaan vähintään 1000 m²:n uusissa rakennuksissa ja rakennuksissa, joissa tehdään laaja peruskorjaus tai joiden käyttötarkoitusta oleellisesti muutetaan.

6.6 Säästötakuu- ja/tai muiden rahoitusmenettelyjen käyttö investointien toteutuksessa

Tavoitteena on varmistaa, että Liittyjä osaa ja voi käyttää investointien toteuttamisessa menettelyjä, joilla energiatehokkaiden järjestelmien ja laitteiden hankinta voidaan uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa tarvittaessa tehdä kokonaan tai osittain muusta investointibudjetista riippumattomasti.

Liittyjän toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Liittyjä hankkii ja ylläpitää osaamista erilaisten rahoitus- ja leasing ratkaisujen kuten PPP (Public-Private-Partnership), EPC (Energy Performance Contracting), ESCO (Energy Service Company) -palvelujen käyttämisestä hankintojen ja investointien toteuttamiseksi.
- Liittyjä ottaa investointeja valmisteltaessa huomioon mahdollisuuden käyttää esim. edellä mainittuja rahoitusratkaisuja silloin, kun rahoituksen puute on esteenä kustannustehokkaan investoinnin to-

teutumiseksi ja pyrkii tarvittaessa vaikuttamaan siihen, että rajoitukset näiden palveluiden käyttöönottamiseksi saadaan poistettua.

6.7 Kulutusseuranta ja sen hyödyntäminen

Tavoitteena on Liittyjän energiankäytön seurannan organisointi siten, että seurantatietoja hyödynnetään suunnitelmallisesti energiatehokkuuden hyvän tason ylläpitämiseksi ja tarpeettoman energiankulutuksen välttämiseksi. Tavoite koskee kaikkea sopimukseen liitettyä energiankäyttöä (kohta 4) ja energiamuotoja.

Liittyjän toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Liittyjä hyödyntää aktiivisesti energian- ja veden kulutuksen seurantatietoja ja huolehtii, että seurantatiedot ovat helposti henkilöstön saatavilla toimenpidetarpeiden tunnistamiseksi ja korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymiseksi. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään lisääntyvästi esimerkiksi energiankulutuksen tuntitehotietoja.
- Liittyjä kouluttaa kiinteistöjen käyttöhenkilökunnan hyödyntämään tuntitehomittauksia ja kehittää kulutus- ja energiatehokkuuden seurannan ja raportoinnin menettelytapoja hyödyntäen mm. etäluettavien mittareiden tuomia mahdollisuuksia.
- Liittyjä suunnittelee ja organisoii energiankulutuksen seurannan lisäksi toiminnallisten muutosten seurannan (palvelujen määrä ja laatu, tilojen käyttö- ja aukioloajat jne.). Tavoitteena on siirtyä pelkän kulutuksen seurannasta kohdekohtaiseen energiatehokkuuden seurantaan.
- Liittyjä lisää vähintään kuukausitasoisen seurannan kattavuutta rakennuskannassaan ja muussa energiankäytössään.

6.8 Koulutus- ja tiedotustoiminta

Tavoitteena on koulutuksella ja tiedotuksella varmistaa, että henkilöstöllä on omiin tehtäviinsä ja toimintaansa liittyen tarpeelliset tiedot ja valmiudet energian tehokkaaseen käyttöön ja energiansäästöön. Liittyjän on lisäksi tavoitteena toimia esimerkillisesti energiansäästöä ja energiatehokkuutta koskevissa asioissa ja osoittaa se tiedottamalla toimistaan aktiivisesti niin organisaation sisällä kuin organisaatiosta ulospäin.

Liittyjän toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi:

- Liittyjä liittää tiedot energiankulutuksesta, energiakustannuksista ja niissä tapahtuneista muutoksista sekä sopimustoiminnasta ja sen tavoitteista ja niiden toteutumisesta vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä esimerkiksi Liittyjän toiminta- tai tilintarkastuskertomuksessa.
- Liittyjä julkaisee kohdan 6.2 mukaisen ajan tasalla olevan Toimintasuunnitelman verkkosivuillaan.
- Liittyjä tiedottaa säännöllisesti, tai järjestää vastaavasti esim. koulutusta, energiansäästöön ja energian tehokkaaseen käyttöön liittyvistä asioista omalle henkilöstölle sekä luottamushenkilöille.
- Liittyjä viestii sopimukseen liittymisestä sekä siihen liittyvästä energiansäästöavoitteesta ja sen saavuttamisen seurannasta julkisesti esimerkiksi verkkosivuillaan.
- Liittyjä sisällyttää energiansäästöön ja energian tehokkaaseen käyttöön sekä uusiutuvaan energiaan liittyvät asiat kasvatus- ja opetustoimintaan.
- Liittyjä toimii yhteistyössä tiedotusvälineiden sekä energiansäästöön että uusiutuvien energianlähteiden edistämiseksi vastaavien organisaatioiden kanssa tiedon välittämiseksi alueellaan asukkaille ja muille toimijoille.

6.9 Uusiutuvien energialähteiden käyttöönotto

Tavoitteena on energiatehokkuuden parantamisen lisäksi kannustaa liittyjiä kasvattamaan uusiutuvien energialähteiden käytön osuutta kunnan alueella ja erityisesti sen omassa toiminnassa.

Liittyjän toimenpiteitä uusiutuvan energian edistämiseksi:

- Liittyjä kartoittaa esimerkiksi uusiutuvan energian kuntakatselmuksella uusiutuvien energialähteiden käytön osuuden lisäämismahdollisuudet koko kunnan alueella tai tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.
- Liittyjä korvaa mahdollisuuksien mukaan rakennuksissa ja muissa energiaa kuluttavissa kohteissa fossiilisia polttoaineita uusiutuvalla energialla.
- Liittyjä lisää uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön ja lämmön osuutta Liittyjän energianhankinnassa.
- Liittyjä myötävaikuttaa uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoon kunnan alueella sijaitsevassa energiantuotannossa.
- Liittyjä toteuttaa mahdollisuuksien mukaan uusiutuvien energialähteiden edistämiseen liittyviä koulutus- ja tiedotustoimia sekä kehityshankkeita.

6.10 Alueellinen yhteistyö ja koordinaatio

Tavoitteena on lisätä Liittyjien ja muiden kunta-alan toimijoiden välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä maakuntaliiton ja alueen energiapalveluorganisaatioiden (esim. energiatoimistot) kanssa Kunta-alan energiategokkuussopimuksen tavoitteiden tehokkaaksi toteuttamiseksi, sekä sopimuksen toimeenpanon, kuluttajien energianeuvontapalvelujen ja energiategokkuusviestinnän varmistamiseksi ja edistämiseksi.

6.11 Sopimuksen mukaisen toiminnan raportointi

Liittyjä raportoi vuosittain⁵ huhtikuun loppuun mennessä edellisen vuoden energiankäytöstä, energiansäästötoimenpiteistä ja niiden säästövaikutuksista sekä muista kohdan 6 mukaisista toimenpiteistä energiategokkuussopimustoiminnan seurantajärjestelmään sen edellyttämässä laajuudessa⁶.

7 Ministeriön toimenpiteet

Tavoitteiden saavuttamiseksi, ottaen huomioon vuosittain käytettävissä olevat määrärahat, Ministeriö

- tukee työ- ja elinkeinoministeriön energiatuen myöntämiseen liittyvien ehtojen mukaisesti Liittyjien energiansäästöä ja uusiutuvan energian käyttöä koskevia energiakatselmuksia⁷. Tuen suuruutta määrättäessä otetaan myönteisenä tekijänä huomioon Liittyjän sitoutuminen pitkäjänteiseen energiansäästöön ja energiategokkuuden parantamiseen sekä ja uusiutuvien energialähteiden edistämistoiimiin
- tukee Liittyjän energiakatselmuksissa tai vastaavissa selvityksissä todettuja, energiatuen yleiset ehdot täyttäviä, energiansäästöön ja uusiutuviin energialähteisiin liittyviä investointeja⁸. Etusijalla ovat uusien teknologioiden ja toimintatapojen käyttöönottoa edistävät hankkeet. Tuen suuruutta määrättäessä otetaan myönteisenä tekijänä huomioon Liittyjän sitoutuminen pitkäjänteiseen energiansäästöön ja energiategokkuuden parantamiseen

⁵ Tämän Kunta-alan energiategokkuussopimuksen 2017–2025 ensimmäinen vuosiraportointi tapahtuu vuonna 2018 ja viimeinen vuosiraportointi vuonna 2026. Mikäli Liittyjä irtautuu sopimuksesta 31.12.2020, se sitoutuu raportoimaan vuoden 2020 tiedot vuonna 2021.

⁶ Sopimustoiminnan seurantajärjestelmän ylläpito ja kehitys tapahtuvat Motiva Oy:ssä.

⁷ Ministeriö ei myönnä energiatukea asuinrakennusten energiakatselmuksiin. Vastaavasti Energiategokkuuslain (1429/2014) 6 pykälän mukaisia suurten yritysten pakollisia energiakatselmuksia ei tueta.

⁸ Ministeriö ei myönnä energiatukea asuinrakennusten energiansäästöinvestointeihin.

- osallistuu kunta-ala sopimustoiminnan toimeenpanoon ja kehittämiseen yhdessä Energiaviraston ja Kuntaliiton sekä muiden kunta-alan sopimustoiminnan toimeenpanoon osallistuvien tahojen kanssa niiltä osin, kun tehtäviä ei ole Ministeriöltä osoitettu Energiavirastolle.

8 Energiaviraston toimenpiteet

Tavoitteiden saavuttamiseksi, ottaen huomioon vuosittain käytettävissä olevat määrärahat, Energiavirasto TEM:n ohjauksessa

- osallistuu Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen toimeenpanoon riittävin resurssein
- osallistuu Kunta-alan energiatehokkuussopimustoiminnan kehittämiseen yhdessä Ministeriön, Kuntaliiton sekä muiden sopimustoiminnan toimeenpanoon osallistuvien tahojen kanssa niiltä osin, kun tehtävät on osoitettu Ministeriöltä Energiavirastolle
- seuraa Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteutumista
- osallistuu yhteisiin koulutushankkeisiin, joiden tavoitteena on tukea tämän sopimuksen toimeenpanoa
- käsittelee Liittyjän kirjallisen esityksen perusteella vuosille 2020 ja 2025 asetetun ohjeellisten energiansäästötavoitteen tarkistamisen
- seuraa Liittyjän sopimusvelvoitteiden toteuttamista ja esittelee tarvittaessa sopimusvelvoitteiden laiminlyönnistä johtuvan asian johtoryhmälle
- osoittaa Motiva Oy:lle resursseja, jotta Motiva Oy voi pitää yllä liittymisrekisteriä, tuottaa sopimuksen tavoitteiden ja vaikutusten toteutumisen seurantaan tarvittavaa tietoa, tukea sopimustoiminnan viestintää ja ylläpitää verkkosivuja, osallistua sopimustoiminnan kehittämiseen, ylläpitää ja kehittää sopimusten seurantajärjestelmää, tuottaa yhteenvedon kunta-alan vuosiraportoinnista sekä osallistua kunta-alan energiatehokkuussopimuksen toimeenpanon tukemiseen esimerkiksi tuottamalla tiedotus- ja koulutusmateriaalia hyvistä käytännöistä ja/tai osallistua kehittämis- ja kokeiluhankkeiden toteuttamiseen.

9 Kuntaliiton toimenpiteet

Tavoitteiden saavuttamiseksi Kuntaliitto

- edistää kuntien liittymistä energiatehokkuussopimukseen
- kannustaa ja edistää sopimuskuntia liittämään energiatehokkuussopimuksen mukaisen toiminnan kuntien muuhun jatkuvaan parantamiseen, uusiutuvan energian ja kestävien hankintojen edistämiseen sekä ilmastotavoitteiden saavuttamiseen liittyviin toimenpiteisiin
- tukee kuntien toimenpiteitä energiatehokkuussopimuksen vaatimien toimenpiteiden toteuttamiseksi
- tiedottaa energiatehokkuussopimuksista ja saavutetuista säästötuloksista kunnille
- tekee tarvittaessa kehittämisohdotuksia sopimuksen toimeenpanoon vaikuttavissa, omaan tehtäväkenttäänsä kuuluvissa asioissa.

10 Johtoryhmä

Tämän sopimuksen mukaista toimintaa seuraa ja ohjaa johtoryhmä, johon Ministeriö nimeää puheenjohtajan, Energiavirasto yhden jäsenen, Kuntaliitto yhden jäsenen, Motiva Oy yhden jäsenen sekä aiesopimuksen allekirjoittaneet (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku, Oulu ja HSY) keskuudestaan yhden jäsenen. Lisäksi johtoryhmään kutsutaan kaksi Kuntaliiton ehdottamaa jäsentä liittyneistä kunnista tai kuntayhtymistä.

Johtoryhmän tehtävänä on

- antaa tarvittaessa sopimuksen toimeenpanoon liittyviä yleisiä ohjeita ja tulkintoja
- seurata kunta-alan energiatehokkuussopimuksen tavoitteiden toteutumista
- valmistella ehdotukset tarvittavista muutoksista, mikäli kunta-alalle asetettujen ohjeellisten energiansäästö tavoitteiden saavuttaminen vuosina 2020 ja 2025 vaikuttaa epätodennäköiseltä. Samalla sovitaan siitä, miten muutokset toteutetaan yhdessä sopimukseen liittyneiden kanssa
- käsitellä ja päättää Liittyjän tavoitteen asetannasta, mikäli Liittyjä esittää erityisen perustelluista syistä pienempää tavoitetta kuin lähtökohtaisesti sopimuksen kohdan 5 mukaisesti edellytetään
- päättää vuoden 2019 loppuun mennessä vain toiselle sopimusjaksolle 2021–2025 liittyville asetettavista tavoitteista ja liittymismenettelyistä
- käsitellä irtautumiset, irtisanoutumiset ja erottamiset sekä mahdolliset tukien takaisinperinnät
- päättää Liittyjän kohdan 11.2 mukaisesta erottamisesta.

11 Sopimuksen voimassaolo, irtisanominen, sopimuksesta erottaminen, mahdolliset seuraamukset sekä sopimuksesta irtautuminen

11.1 Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen irtisanominen

Ministeriö, Energiavirasto ja Kuntaliitto

Ministeriö, Energiavirasto ja Kuntaliitto voivat yhdessä tai erikseen irtisanoa tämän sopimuksen, jos toimintaympäristö tai toimintaolosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet sopimistilanteeseen verrattuna tai jos sopimus ei näytä johtavan sille asetettuihin tavoitteisiin. Mikäli sopimus purkautuu, sovitaan johtoryhmässä miten mahdolliset keskeneräiset sopimuksen toimeenpanoon liittyvät hankkeet saatetaan päätökseen.

Liittyjän irtisanoutuminen ja sen mahdolliset seuraamukset

Liittyjä voi irtisanoutua Kunta-alan energiatehokkuussopimuksesta ilmoittamalla siitä kirjallisesti Energiavirastolle⁹. Irtisanoutumisilmoituksessaan Liittyjä sitoutuu ilmoittamaan mahdolliset sopimuskauden aikana energiatehokkuussopimuksen perusteella saamansa energiatuet.

Energiatehokkuussopimuksesta irtisanoutuvan Liittyjän saamat energiatuet, jotka on saatu energiatehokkuussopimuksen perusteella, voidaan periä takaisin siten, kuin takaisinperintään liittyvät ehdot on kirjattu kyseisen tuen myöntöpäätökseen. Tuen myöntänyt viranomainen päättää tuen takaisinperinnästä tapauskohtaisesti.

11.2 Kunta-alan energiatehokkuussopimuksesta erottaminen ja sen mahdolliset seuraamukset

Energiavirasto voi erottaa Liittyjän Kunta-alan energiatehokkuussopimuksesta, mikäli Liittyjä ei toteuta niitä velvoitteita, joihin se on liittyyssään sitoutunut.

Esimerkkeinä irtisanomisperusteista voivat olla laiminlyönnit seuraavissa velvoitteissa:

- Toimintasuunnitelman laatimisen, päivittämisen ja sen julkaisemisen laiminlyönti
- Vuosiraportoinnin (edellisen vuoden tulosten ja toiminnan raportointi) laiminlyönti seurantajärjestelmään
- Vuosittain vähintään yhden energiatehokkuustoimenpiteen toteuttamisen tai sen raportoinnin laiminlyönti energiatehokkuussopimusten seurantajärjestelmään

⁹ kirjaamo@energiavirasto.fi

Havaittuaan sopimusveloitteen laiminlyönnin, Energiavirasto päättää jatkotoimenpiteistä. Jos Liittyjä ei sille asetetussa määräajassa korjaa toimintaansa hyväksyttävästi, esittelee Energiavirasto asian johtoryhmälle, joka tekee päätöksen mahdollisesta erottamisesta.

Kunta-alan energiategohokkuussopimuksesta erotetun Liittyjän tämän sopimuksen perusteella saamat energiatuet voidaan periä takaisin siten, kuin takaisinperintään liittyvät ehdot on kirjattu kyseiseen tuen myöntöpäätökseen. Tuen myöntänyt viranomainen päättää tuen takaisinperinnästä tapauskohtaisesti.

11.3 Liittyjän irtautuminen Kunta-alan energiategohokkuussopimuksesta 31.12.2020

Mikäli Liittyjä liittyy Kunta-alan energiategohokkuussopimukseen 31.12.2018 mennessä, se voi ilman seuraamuksia irtautua sopimuksesta ensimmäisen sopimusjakson päättyessä 31.12.2020⁵. Liittyjän on ilmoitettava sopimuksesta irtautumisestaan kirjallisesti Energiavirastolle⁹ vuoden 2020 loppuun mennessä.

Tässä kohdassa mainittu irtautuminen ei koske Liittyjiä, joiden liittyjäkohtainen energiategohokkuussopimus toimitetaan Energiavirastolle 1.1.2019 alkaen.

12 Muita ehtoja

Tämä Kunta-alan energiategohokkuussopimus tulee voimaan, kun se on allekirjoitettu. Sopimuksen toimeenpääntö alkaa 1.1.2017 ja se on voimassa 31.12.2025 saakka.

Sopimusosapuolet pyrkivät toimimaan siten, että sopimuksen mukaiset toimenpiteet ja tavoitteet toteutuvat. Sopimus on oikeudelliselta luonteeltaan tavoiteohjelman kaltainen, eikä sen veloitteiden laiminlyönti aiheuta Liittyjän Kunta-alan energiategohokkuussopimuksesta erottamisen tai irtisanoutumisen lisäksi muita oikeudellisia seuraamuksia kuin mitä edellä kohdassa 11 on valtion tuista mainittu.

Tätä asiakirjaa on laadittu kolme samanlaista kappaletta, yksi kullekin sopimusosapuolelle.

Helsingissä xx päivänä xxxkuuta 2016

Työ- ja elinkeinoministeriö

xxx
Elinkeino ministeri

Energiavirasto

xxx
Ylijohtaja

Kuntaliitto

xxx
yyy

xxx
Ylijohtaja

xxx
yyy

xxx
yyy